

YOSHLARNI VATANPARVARLIK TUYG'USI- AXLOQIY SIFATLARNI SHAKLLANTIRISH OMILI SIFATIDA

Xamrakulov O'tkirjon Maxmudovich

Farg'ona davlat universiteti

harbiy ta'lim fakulteti

katta o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada yoshlarda vatanparvarlik tuyg'usi orqali axloqiy-irodaviy sifatlarni shakllantirishning tarbiyaviy ahamiyati, ota-bobolarimiz, ajdodlarimiz me'rosalaridan faxrlangan holda, ularning boy tajribalarini chuqur tahlil va tadqiq qilish, puxta o'rganish, hayotimizga tadbiiq qilishning tarbiyaviy ahamiyati yoritilgan.*

Kalit so'zlar: *vatan, millat, adolat, iroda, qat'iyat, jasorat, haqiqat, qadriyat, ma'naviyat, axloq.*

O'zbek xalqi o'z mustaqilligini qo'lga kiritganidan buyon Yoshlarimiz va bolalarimiz ma'naviy-ahloqiy tarbiyasi tizimida Vatan tuyg'usi, vatanga e'tiqod, vatanparvarlik, insonparvarlik va mehr-muruvvat his-tuyg'ularini shakllantirish, ularni o'z xalqi va vatanining sodiq farzandlari qilib tarbiyalash hayotimiz ma'naviyati va mazmuniga aylanmoqda. Bu borada ota-bobolarimiz, ajdodlarimiz ishlaridan faxrlangan holda, ularning boy tajribalarini chuqur tahlil va tadqiq qilish, puxta o'rganish, hayotimizgatadbiiq qilish muammosi qad ko'tarib turibdi. Bular bolalarimiz va yoshlarimizda bobolari ishlari va nasl-nasablaridan faxrlanish, milliy qadriyat va an'analarimizga sodiq bo'lishga harakat qilishga undovchi omillar bo'lib hisoblanadi. Xalqimiz adolat, tinchlik, ahil qo'shnichilik va mehr-muruvvatlikning nozik kurtaklarini asrlar osha avaylab, asrab kelmoqda. «O'zbekistonni yangilashning oliy maqsadi ana shu an'analarini qayta tiklash, ularga yangi mazmun bag'ishlash, zaminimizda tinchlik va demokratiya, farovonlik, madaniyat, vijdon erkinligi va har bir kishini kamol tortirishga erishish uchun zarur shart-sharoitlar yaratishdir»,– deb ta'kidlaydi. Haqiqatdan, qadriyatlarimiz va an'analarimizni qayta tiklash uchun zarur shartsharoitlar yaratmasdan turib, bu muhim vazifani amalga oshirib bo'lmaydi. O'zbek xalq pedagogikasida bolalarni insonga mehri, rahm-shafqatli, insonparvar, kindek qoni to'kilgan zaminiga mehr qo'yish va h.k kabi tuyg'ularni singdirishga katta e'tibor berib kelingan. Shu tufayli ham birinchi navbatda bolalarni o'z yaqin kishilariga ota-ona, akauka, opa-singil va oiladagi kattalarga bo'lgan tabiiy mehr his-tuyg'ularini shakllantirib voyaga etkazish ko'zda tutilgan. Ma'lumki kishilarning, shu jumladan bolalarning ota-ona va qarindoshurug'lariga, katta-kichiklarga mehribonligi, g'amxo'rliqi tug'ma hodisa bo'lmay, tarbiya natijasidagina shakllanishi mumkin bo'lgan fazilatlaridir. Bolada ota-onaga mehr-muhabbat hislarining tug'ulishi ona suti va mehri orqali singadi. Shu sabali ham bolaning ota-onaga bo'lgan mehr-muhabbatini uninggo'daklik davridan kishini tanishi, unga talpinishidan boshlab, ota-ona bilan payvand holda shakllantiriladi. Yoshlar ma'naviy-

ahloqiy tarbiyasining muhim qismlari bo'lmish vatanparvarlik, insonparvarlik va mehr-muruvvat his-tuyg'ularini shakllantirish katta ahamiyatga ega. Maktabda yoshlarda yuksak ma'naviy-ahloqiy hislardan vatanparvarlik, insonparvarlik va mehr-muruvvat his-tuyg'ularining paydo bo'lishi va rivojlanishi, asosan bolalarning katta kishilar bilan qiladigan o'zaro muomala, muloqot va munosabatlariga bog'liq bo'ladi. Insonda eng yuqori ma'naviy hislardan vatanparvarlik, insonparvarlik va mehrmuruvvat his-tuyg'ulari bir-biri bilan uyg'unlashib ketgan. Bularni bir-biridan ajratib qarash qiyin. Bular bir-birining zamirida paydo bo'luvchi, shakllanuvchi va shaxs ma'naviyatini belgilovchi his-tuyg'ulardir. Mehr-muruvvat his-tuyg'ulari vatanparvarlik, insonparvarlik his-tuyg'ulari zamirida va aksincha mehr-muruvvat his-tuyg'ulari zamirida vatanparvarlik, insonparvarlik his-tuyg'ulari paydo bo'ladi. Bu fikrlar zamirida Ona-Vatan va o'z xalqiga cheksiz muhabbat va mehr histuyg'ulari bilan to'lib-toshgan avlodni kamol toptirish, uning ongida vatanparvarlik, insonparvarlik va mexr – muruvvat his-tuyg'ularini shakllantirish vazifasi turganligini anglash qiyin emas. O'zbeklarning urf-odatlariga bo'yicha, o'zi yashab turgan joy muqaddas hisoblanadi. Bu muqaddas tuproqqa nisbatan yovuz niyat, yomon so'z aytilmaydi. Vatan, yurt, millat tushunchalari ulug'vor tushunchalar bo'lib, hamisha mehrmuxabbatdan quvvat oladi. Shu jihatdan qaraganda, bu tuyg'ular egizak qondoshu- jondoshdurlar. Bu his-tuyg'ularni yosh murg'ak yuragida uyg'atish, uni rivojlantirish va takomillashtirib borish, barcha maktab o'qituvchilari faoliyatlarida, ota-ona, mahalla fuqarolari va xokazolarning muqaddas burchlari hisoblanadi. Mustaqil O'zbekistonning kelajagi, ko'p jihatdan, barkamol avlod tarbiyasiga bog'liq. Buning uchun dono xalqimizning va mutafakkirlarimizning durdona fikrlariga rioya qilib, Yoshlarimizga bolalikdan boshlab ajdodlarimiz tomonidan qo'llab kelingan eng xalqchil odob namunalari va his-tuyg'ularni o'rgatib borishimiz zarur. Pedagogika va psixologiya fanlari bolani har tomonlama tarbiyalashni o'zining muhim vazifalaridan biri deb hisoblaydi. U bolaga ahloqiy tassavur va bilimlarni singdirish, ularda shaxsning ahloqiy xis-tuyg'ulari va sifatlarini, ijobiy munosabatlari va xulq madaniyatini shakllantirishiga yo'llay di. Bolaning ma'naviy-axloqiy his-tuyg'ulariga tarbiyaviy ta'sir ko'rsatishning samarali bo'lishi uchun har bir yosh bosqichi ruhiyatining o'ziga xos xususiyatlarini yaxshi bilish kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – T.: “Ma'naviyat”, 2008.- 46 b.
2. Munavvarov. A. “Pedagogika” –Toshkent, O'qituvchi, 1996.-83 b. Soatov.A.J. Metodologik asos fan mohiyatini o'rganishning muhim asosi saifatida. Ta'lim va rivojlanish tahlili. Respublika onlayn ilmiy jurnal. Fevral 2022.-212-215-b.